

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprte reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Na Balkanu.

Ubog! Bolgari! Sreča, katera jih je spremljala v bojih s Turki, jih je zapustila. Junaki Lozengrada, Bunar-Hisarja, Lile-Burgasa, Catalde in Odrina se morajo sedaj umikati pred Srbi, Grki, Rumuni in pa Turki. Kar štirje sovražniki so se navalili nad nesrečno Bolgarsko.

Rumunija je vdrla dne 10. julija s svojo veliko armado na bolgarska tla in je zavzela brez odpora Bolgarov ozemlje Dobručo med Tuturkanom in Balčikom.

Bolgarska armada na severu se je umaknila pred Srbi pri Zaječarju in Sv. Nikolaju na bolgarska tla. Glavna bolgarska armada na makedonskih tleh se bori ob Krivi Palanki z glavno srbsko armado in ji hoče zabraniti pot v Küstendil in Sofijo. Desno srbsko in levo grško krilo ob Vardarju sta se združili.

Na jugu proti Grkom Bolgari tudi nimajo sreče. Crki so po hudih bojih zasedli Seres, Strumico in Petrič ter prodirajo naprej. Bolgari so na tem bojišču pismisnjeni v severno-makedonske hribe. Grška poročila tudi pravijo, da primanjkuje tej armadi živil in streliva. Turčija bo s svojo armado zasedla mejno črto Midija—Enos in hoče prodirati dalje v kraje, ki so sedaj v bolgarski lasti.

Če pogledamo na zemljevid, vidimo, da je Bolgarija ogrožena od vseh strani. V vojski s Turki je za osvobodjenje Balkana največ trpela, bolgarski vojskovođe so izdelali načrte za propad Turčije, a sedaj preti junaški Bolgariji sami od vseh strani velika nevarnost. Tukaj se zopet vidi, kam vodi nemška politika. Nemci so na tistem podžigali Bolgarijo, naj se ne uita Rusiji in njenemu posredovanju, naj ne privoli v spremembo predvojskine pogodbe glede določene meje in sedaj, ko je Bolgarija v pasti, so jo tudi pjeni nemški prijatelji zapustili in ji obrnili hrbet. Nemški listi, ki so dozdaj peli slavo bolgarskemu orožju, so naenkrat začeli udarjati po Bolgariji. Edino Rusija Bolgarije v težkih trenutkih ni zapustila, čeravno je Bolgarija še pred kratkim zavrnila posredovanje ruskega carja. Bolgarija je prosila te dni Rusijo, naj posreduje v prilog Bolgariji in da se konča krvoprelitje.

Ptujska pisma.

(Sodobna premissljevanja).

Če znanec znanca ali prijatelja sreča na cesti, ga naglo vpraša: odkod in kam? Pa ne le to, tudi po njegovem opravku ga vpraša. Enako bi utegnili kdo vprašati mene: Od kod prihajaš in kam si namenjen? No, jaz vam pa tudi kar naravnost povem, da gori od Ptujja prihajam. Kam grem in kam bom prišel, tega pa zdaj še sam ne vem. In s čim se pečam? Z različnimi stvarmi, med drugimi premisslujem razne zgodbe sedanjega časa, sedanje dobe, ali kakor je zgoraj napisano: pečam se s sodobnim premissljevanjem. Ker so torej te stvari pisane za sedanjo dobo, zato pa, ljubi čitatelj „Slovenskega Gospodarja“, tebe prav uljudno povabim, da ta premissljevanja pazno čitaš in jih daš čitati tudi svojim prijateljem ter znanec. Prvo premissljevanje, oziroma pismo, veljaj naslovnemu imenu: starodavnemu Ptujju!

I.

Ptuj je staro mesto. Ustanovili in ime so mu najbrže dali Kelti, kateri so pred prihodom Rimljanov tukaj stanovali. Rimljani so Ptuj v svojem jeziku imenovali Petovium. Nekateri slovenski jezikoslovci pa ime Ptuj izvajajo iz slovenske korenike. Nas seveda te reči nič ne brigajo. Naj se Ptuj izvaja iz kakršnekoli korenike, to je vseeno. Ptuj je to, kar je, namreč nemčursko-žganjarsko gnezdo.

Davorin Trstenjak trdi, da je stari Ptuj stal deloma tam, kjer zdaj teče Drava, ker so leta 1834, ko je vladala silna suša in je bil vodotok zelo plitev, potegnili iz Drave več rimskih kamnov. Od Drave se je raztezalo mesto po sedanjem bregu do Sv. Roka. Drava pa je takrat tekla med Sv. Rokom in med Sv. Martinom na Hajdini.

Rimljani so si osvojili Ptuj za časa cesarja Avgusta malo pred Kristusovim rojstvom. Dežela, v kateri je bil Ptuj eno najvažnejših mest, je segala tja

Kakor je posneti iz novejših poročil, se nagibajo vse vojskujoče se države k miru. Seveda so zahteve Grške in Srbije sedaj po vojski mnogo bolj prešerne kot pred vojsko. Grška n. pr. zahteva za-se vso, od Bolgarov zasedeno obal Egejskega morja. Upati pa smemo, da bo šla Rusija Bolgariji na roko in jo bo pri sklepanju miru podpirala. Prihajajo tudi vesti, da je začela Rusija ob rumunski meji mobilizirati.

Bolgarsko-srbsko bojišče.

Bolgarska poročila se glasijo: 7. divizija, podpirana od 12., je dne 7. t. m. napadla srbsko središče pri Kočani in je vrgla tu nahajajoče se srbske čete nazaj. Srbi se se umaknili do gričev, ki leže zahodno od reke Zletova. V bitki je padlo veliko ljudi. Moravska divizija, ki je stala severno od Štiplja ob Bregalnici, je bila tudi pognana v beg in se je umaknila k sosednji diviziji.

Ostri boji se vrše v okraju Kočana, kjer je 4. bolgarska armada, ki ji poveljuje Kovačev, dobila od 5. armade pomoč. Najbrže se bo vojna tu odločila. Tretja armada pod generalom Petrovom je korakala proti Vranji, da odreže Srbom povratek, a se je morala vrniti.

Tretja armada je napadla Vranjo in razdrila železniški most. Drugi oddelek je napadel Piroto. Srbi so vse zveze med Pirotom in Caribrodrom uničili.

Položaj bolgarske armade se je na vseh bojiščih silno poslabšal. To je bil tudi vzrok, da je bil odstavljen vrhovni komandant bolgarske armade, general Savov in je bil imenovan na njegovo mesto za generalisima (vrhovnega poveljnika) bolgarske armade general Radko Dimitrijevič. Položaj bolgarske armade je na vseh bojiščih negotov.

Razdvojitve armade generala Ivanova je največja napaka, ki se je storila v celi vojski.

Bolgari se na črti Kriva Palanka—Küstendil ustavljajo srbskemu prodiranju. Okrog Krive Palanke, to je ob bolgarsko-makedonski meji, se vrše že skoro teden dni vroči boji. Bolgarska armada se bori z neprimerim junaštvom in brani srbski premoči dohod v Küstendil in Sofijo. Bolgarska poročila tudi trdijo, da so se Bolgari na severnem bojišču (Zaječar—Piroto) umaknili popolnoma prostovoljno na bolgarska tla.

Srbska poročila se glasijo: Srbske čete so dne 8. t. m. zavzele Štiplje. Ko so bili Bolgari dne 2. t. m. potisnjeni na drugi breg

do Donave; imenovala se je Panonija. Za časa Rimljanov je bila v Ptujju močna vojaška posadka. Stalna zimska bivališča sta tu imeli 8. in 13. legija. Legija je bila rimski polk ali regiment. Ob tistem času je imela navadno do 6000 vojakov. Iz tega je razvidno, da je bilo na Ptujju po zimi stalno nameščenih do 12 tisoč vojakov, včasih pa gotovo več. Še dandanes se vidijo na Ptujju nagrobni spomeniki raznih vojaških mogočnejev iz rimske dobe. Rimljani so morali zato imeti veliko vojaštva na Ptujju, ker so imeli vedne boje z bližnjimi divjimi narodi.

Več rimskih cesarjev se je mudilo v Ptujju. Najbolj znamenit za Ptuj in okolico je bil cesar Prob, ki je vladal velikansko rimsko cesarstvo od l. 276 do l. 282 po Kr. rojstvu. Pravijo, da je ta cesar stanoval na istem prostoru, kjer je sezidan današnji ptujski grad. Tu so bile namreč že za časa Rimljanov imenitne utrdbе; sedanji grad pa so postavili solnograšai nadškojfe v 12. stoletju. Vojaki cesarja Proba so morali v mirnih časih opravljati poljska dela. Zasajali so vinograde v Sremu, v Halozah in v ptujski okolici. Prob sam je bil rojen Panonec, zato je celo umlji-vo, da je skrbel za gospodarsko povzdigo svoje rojstne dežele.

Ker se je na Ptujju zbiralo veliko vojakov od vseh strani prostranega cesarstva, so bile tu zastopane različne poganske vere. Zato ni čudno, če so se tu našli sledovi ne le rimskih, temveč tudi egiptovskih, perzijskih in še drugih malikov. Pravijo, da je bil na Hajdini tempel egiptovske boginje Izide. Pri St. Janžu na Dravskem polju so bili iz Drave vzdignjeni kamni templja, ki je bil posvečen solncu. V sedanjem Ptujju je bil tempel grškega boga Apolona itd. Pred nekaterimi leti so v ptujski okolici odkopali neko podzemeljsko zidovje, o katerem so trdili veščaki, da je temelj rimskega templja.

Tudi v krščanskem oziru je Ptuj znamenit. Kon-

Bregalnice, so začele naše čete dne 3. julija na vsej črti z odločilnim napadom. 6. julij je prinesel zmago Srbov pri Kočani, kjer je bilo bolgarsko desno krilo, ki je štelo 50 bataljonov z več nego 100 topovi, popolnoma uničeno. Desno bolgarsko krilo je bilo odločeno od levega krila, ki je obstajalo z okroglo 60 bataljonov z več nego 120 topovi. Ta je bil potisnjen nazaj v smeri proti Carjevemu selu. Bolgarskemu središču se je posrečilo, da se je obdržal ter branilo umikanje levega krila, dočim so srbske čete zasledovale desno krilo. Zavzetje Štiplja dokazuje zmago srbske armade na vsej črti. Po zavzetju Štiplja so se umaknili Bolgari proti Radovisti in Pečovem. Pregarjale so jih naše čete in grška armada, ki je prišla od Strumice.

Bolgari se še vedno umikajo. Naše čete jih ostro preganjajo ter jim ne dopuste nobenega odpčitka. Po uradnem poročilu so baje poskusili Bolgari na svojem umikanju od Štipla, ustavi se v Radovisti ter pričeli z napadom. Ko pa so se približale srbske čete, so se Bolgari umaknili iz mesta, ki so je zasedle srbske čete. Radovista, važna vojaška točka, je bila dozdaj sedež glavnega stana štaba 4. bolgarske armade. Prebivalstvo je navdušeno sprejelo srbske čete. Bolgari so na svojem hitrem begu vzeli s seboj le najbolj potrebne stvari. Puške s strelivom, živila in celo artilerijsko strelivo so nam označevale smer njihovega bega.

Tudi vsi napadi Bolgarov na srbsko-bolgarski meji med Zaječarjem in Pirotom so bili popolnoma odbiti.

Uradno se poroča s severnega bojišča na starem srbskem ozemlju, da so tudi tam mimoidoči, brezpomembni uspehi Bolgarov popolnoma uničeni. Bolgarske čete, ki so vdrla v Knježevac, ki je neutrjeno mesto, so bile od srbskih čet popolnoma uničene. Napad bolgarskih čet na Vlasino je bil popolnoma odbit. Po ljutem boju so se umaknile bolgarske čete nazaj. Srbi so zaplenili pri zasledovanju bolgarskih napadalnih čet en oddelek strojnih pušk in so vjeli cel eskadron bolgarske konjenice. Bolgarska armada pod poveljništvom generala Kovačeva se umika v divjem, nerednem begu proti Dubnici in Pečevi.

Na starem srbskem ozemlju ni danes nobenega bolgarskega vojaka več. Napad na Zaječar in na Piroto je bil popolnoma odbit. Bolgarska armada, ki je napadala Zaječar, je bila močna 15.000 vojakov prvega poziva, pri Sv. Nikolaj je pa vdrla 40.000 mož bro-

cem 3. stoletja po Kristusovem rojstvu je bila tu že škofija. Prvi znani škof je bil sv. Viktorin, ki je leta 304. umrl mučeniške smrti. Njegova naslednika sta bila Aprijan in Marko. Zadnji znani ptujski škof se je imenoval Virgil. L. 547. po Kr. ga je bil postavil za škofa Narzes, vojskovođa cesarja Justinijana.

Za tem ne čitamo več o ptujskih škofih. Razmere časa Ptujju niso bile ugodne, kajti vedno so prihajali divji narodi, kateri so mesto opustošili ali razdrili. Že za časa Rimljanov so bile hude bitke na Ptuj-skem polju, še hušje pa je bilo ob preseljevanju narodov. Ptuj je neizmerno veliko trpel. L. 377 po Kr. so ga razdejali zahodni Gotje, l. 452 so ga razdrili Huni, in tudi o Avarih nam poroča zgodovina, da mu niso prizanesli.

Po dokončanem preseljevanju narodov se je začelo v Ptujju zopet mirno življenje. Krščanstvo se je na novo opomoglo. Dokazano je, da je dal solnograški škof Arno l. 785. izpodrtin sezidati novo cerkev na Ptujju. V 9. stoletju se je tudi mesto povzdignilo. Prenoviti je je dal slovanski vojvoda Kozil. Verjetno je, da so bili na Ptujju tudi slovanski krezji, in sicer po preseljevanju narodov, ko so Slovenci zasedli sedanje, večinoma opustošene kraje. Pred nekaterimi leti je bilo pod ptujskim gradom izkopanih več slovanskih grobov — veščaki so rekli, da so iz 8. stoletja —, kjer se se našli različni okraski, kakoršne so polagali Slovani mrtvecem v grob.

Ptuj je bilo važno mesto za časa štajerskih grofov Otokarjev, kateri so izumrli l. 1192. Ti in pozneje mogočni ptujski grofje, so se morali pogosto bojevati z divjimi Madžari, katerim so se sline cedile po rodovitni štajerski zemlji. Divjim Madžarom so se koncem 14. stoletja pridružili še bolj divji Turki. Oboji so pustili našo lepo zemljo in zatirali dobro slovensko ljudstvo. L. 1396 je bil Ptuj zopet razdejan. Razdejali so ga Turki, kateri so prvokrat pridrli na slovensko zemljo.